

**Inari-Utsjoki
yhteistoiminta-alueen
ympäristöterveydenhuollon
valvontasuunnitelma
vuosille 2025–28
- päivitys 2026**



Organisaatio:.....Inarin kunta
Yhteystiedot:Piiskuntie 2 99800 Ivalo, inari@inari.fi, www.inari.fi
Osasto / hanke / viite:.....Tekninen osasto / Terveysvalvonta
Hyväksyntä:.....Ympäristöjaosto

Sisällysluettelo

1	Johdanto	3
2	2. Inari-Utsjoki yhteistoiminta-alueen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö	4
2.1	Toimialue	4
2.2	Valvonnan voimavarat ja tehtävät	4
	valvonta yhteensä	6
2.3	Koulutus, pätevyudet	7
2.4	Tietojärjestelmät	7
2.5	Viestintä	8
	2.5.1 Viestintä häiriötilanteissa	8
2.6	Valvonnan maksullisuus	9
2.7	Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu	9
3	Valvonnan toimialat.....	10
3.1	Yleistä	10
	3.1.1 Riskinarviointi	10
	3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika	10
	3.1.3 Valvontakohteiden / valvontakohdetyyppien tarkastustiheydet.....	12
3.2	Toimialakohtaiset valvontasuunnitelmat	12
4	Erityistilanteisiin varautuminen	12
5	Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	13

1 Johdanto

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää perusterveydenhuoltoa, jonka tehtävänä on yksilöön, väestöön ja elinympäristöön kohdistuva terveyden edistäminen sekä sairauksien ja tapaturmien ehkäisy. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelu-, elintarvike- ja tupakkalain mukainen valvonta, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta sekä eläinlääkäripalvelut.

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön tavoitteena on edistää ja valvoa elinympäristön ja yksilön terveyttä ja turvallisuutta sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia. Tarkoituksena on varmistaa korkealaatuinen ympäristöterveydenhuollon valvonta, mikä edellyttää, että valvonta on suunnitelmallista, sitä tehdään riittävin voimavaroin ja se on oikein kohdennettua, tehokasta sekä eri toimijoita tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti kohtelevaa.

Valvonnalla varmistetaan ympäristöterveydenhuollon lakien noudattaminen toiminnanharjoittajia ja kuluttajia neuvomalla, ohjaamalla ja kouluttamalla, tekemällä tarkastuksia, ottamalla näytteitä, antamalla lausuntoja ja varautumalla erityistilanteisiin. Valvontaviranomaisen on myös seurattava, että toimija poistaa epäkohdat. Tarvittaessa valvontaviranomainen ryhtyy hallinnollisiin pakkokeinoihin epäkohtien korjaamiseksi. Valvontaviranomaisen toimien on oltava hyvän hallinnon mukaisesti suhteessa epäkohtiin, eikä tuotteiden tai palveluiden tarjoamista tule rajoittaa enempää kuin on tarpeen. Toimijalle tulee varata tilaisuus tulla kuulluksi hallintolaissa esitetyllä tavalla.

Valvontakeinot ja valvonnan kohdentaminen valitaan siten, että valvonta on mahdollisimman vaikuttavaa. Erityisesti suunnitelmallista valvontaa on kohdennettava riskiperusteisesti.

Kunnan valvontasuunnitelmalla tarkoitetaan suunnitelmaa, johon on koottu ympäristöterveydenhuollon valvonta yleisesti ja toimialakohtaisesti. Terveydensuojelu-, tupakka-, elintarvike- ja eläinlääkintähuoltolaeissa kuvataan kunnan valvontasuunnitelmalle asetetut vaatimukset.

Em. lakien mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva ympäristöterveydenhuollon toimialoja koskeva valvontasuunnitelma (kunnan valvontasuunnitelma). Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ja vaaroja ehkäisevää sekä suojata kuluttajaa taloudellisilta tappioilta. Valvontasuunnitelmalla varmistetaan valvonnan kattavuus eri ympäristöterveydenhuollon toimialoilla.

Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen ja toimialoja koskevat valvontaohjelmat paikallisten valvontatarpeiden mukaisesti sekä riskiperusteisesti.

Valvontasuunnitelma voi olla monivuotinen ja se tarkistetaan tarvittaessa. Aluehallintovirasto arvioi kunnan valvontasuunnitelman ja sen toteutuksen arviointi- ja ohjauskäyntien yhteydessä.

2 Inari-Utsjoki yhteistoiminta-alueen ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkö

Inarin ja Utsjoen yhteistoiminta-alueen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma laaditaan ottaen huomioon eri lakien mukaiset vaatimukset, keskusvirastojen ohjeet ja valvonnan painopistealueet sekä paikalliset olosuhteet ja elinkeinorakenne. Valvontasuunnitelmat hyväksytään Inarin kunnan sosiaali- ja terveyslautakunnan nimeämässä ympäristöjaostossa (1.1.2023 alkaen teknisen osaston alaisuudessa). Jaosto päättää myös tavasta, miten valvontasuunnitelman toteutumista seurataan. Hyväksytty valvontasuunnitelma pyritään toimittamaan Lapin aluehallintovirastolle ennen ohjelmakauden alkua ja kunkin valvontavuoden jälkeen seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä, mikäli 5-vuotiseen suunnitelmaan on tehty muutoksia seuraavalle vuodelle (valvontasuunnitelmat ja edellisen vuoden toteuma käsitellään samassa kokouksessa tammi-helmikuussa).

2.1 Toimialue

Inarin ja Utsjoen yhteistoiminta-alue on maantieteellisesti laaja ja elinkeinorakenteensa perusteella erityislaatuinen. Alueen elinkeinoista tärkeimpiä ovat matkailuun liittyvät palvelut ja porotalous. Sesonkiluonteisuus asettaa erityisiä haasteita ympäristöterveydenhuollon toiminnalle.

Henkilöstön määrä (yhteensä 7 henkilötyövuotta) ympäristöterveydenhuollossa ei täytä valtioneuvoston periaatepäätöksen (30.10.2003) vaatimuksia. Vähäiset resurssit elintarvike-, tupakka- ja terveydensuojelunvalvonnassa eivät mahdollista erikoistumista, mutta viranhaltijoiden pitkän kokemuksen, riskiperusteisten ja monialaisten valvontakäyntien avulla valvontaa on pystytty toteuttamaan maantieteellisesti laajalla valvonta-alueella. Tulevaisuudessa nähdään hyvänä vaihtoehtona isompi, erikoistumisen ja kuntarajat ylittävän viranhaltijayhteistyön mahdollistava ympäristöterveydenhuollon yksikkö ja/tai yta-rajat ylittävä yhteistyö.

2.2 Valvonnan voimavarat ja tehtävät

Ympäristöterveydenhuollon henkilöstö on esitetty taulukossa 1.

Ympäristöterveysvalvonnassa on tehtäviä, joita ei voida ennakoida, mutta niiden tekemiseen on silti varattava aikaa. Tällaisia ovat esimerkiksi asumisterveys- ja sisäilma-asiat, epidemioiden ja erityistilanteiden selvittämiset, hakemusten ja ilmoitusten käsittely sekä toimijoiden / kuntalaisten neuvonta ja ohjaus.

Valvontaa tehdään riskiperusteisesti ja pääpaino on elintarvikevalvonnassa. Terveysuojelulain mukaista valvontaa suunnataan korkean riskin kohteisiin. Tupakkalain mukaista valvontaa tehdään lähinnä elintarvikevalvonnan käyntien yhteydessä sekä valvontaprojekteina.

Pitkät etäisyydet kuluttavat valvonnan resursseja. Kokonaistyöpanostarve on vähintään 1,5-kertaa kohteiden tarkastukseen tarvittava aika.

Taulukko 1. - Henkilöstö v. 2025

Ympäristöterveydenhuollon viranhaltijat			
nimi	virkanimike	vastuualue	muuta
Minna Saramo	terveysvalvonnan johtaja / terveydensuojelu-tarkastaja	hallinto, suunnitelmat, elintarvike- ja tupakkavalvonta, asumisterveys (RTA),	yksikön hallinnolliset johtotehtävät (henkilöstö- ja taloushallinto) vs. maataloussihteeri / vs. YTA-johtaja
Paula Niskala	terveydensuojelu-tarkastaja	elintarvike-, tupakka-, terveydensuojelu-valvonta, asumisterveys, maaseutuhallinnon tehtävät	terveysvalvonnan johtajan sijainen
Eva Anunti	vastaava praktikkoeläinlääkäri	valvontaeläinlääkärin tehtävät, vastaavan praktikkoeläinlääkärin tehtävät	
Evamaria Kokko	praktikkoeläinlääkäri	virkaeläinlääkärin tehtävät	1.1.2026 lähtien 60 % sijainen
Aino Pöder	praktikkoeläinlääkäri	virkaeläinlääkärin tehtävät	1.1.2026 lähtien 60 % -viransijaisuus
Paula Nyberg	praktikkoeläinlääkäri	virkaeläinlääkärin tehtävät	
Marja Pedersen	praktikkoeläinlääkäri	virkaeläinlääkärin tehtävät	valmiuseläinlääkärin tehtävät
Henna Kaarakainen	praktikkoeläinlääkäri	virkaeläinlääkärin tehtävät	1.1.2026 alkaen 80 %
Yhteensä käytettävissä			6-7 henkilötyövuotta
Hallinto- ja tukipalvelujen henkilöstö			
Raisa Pesonen Keijo Kauppinen Sanna Muotkajärvi	hallintosihteeri talouspäälikkö taloussuunnittelija	yleishallinto	

Taulukko 2. - Valvonnan voimavarojen jakaminen

	Käytettävissä kokonaisuudessa htv	kokonaisuudesta käytettävissä suunnitelmalliseen valvontaan htpv	Valvonnan tarve riskinarvioinnin perusteella htpv
Elintarvikevalvonta			
- muut kuin hyväksytyt laitokset	1	220	150-200
- liha- ja kalalaitokset ja maidontuotantotilat	0,2	40	30-50
Terveydensuojelun valvonta	0,35	80	40-80
Tupakkavalvonta	0,05	10	10-20
- poronlihan tarkastus (avin vastuualue, kunnaneläinlääkärit toimivat sivutoimimisina tarkastuseläinlääkäreinä)	0,3	60	40-50
Valtion valvontatehtävät (elsu, eläintaudit, kuljetukset jne.)	0,6	130	100-150
valvonta yhteensä	2,5	550	
valvonnan voimavarat, eläinlääkärit	1	220	100-200
valvonnan voimavarat, tarkastajat	1,5	330	250-350

2.3 Koulutus, pätevyydet

Henkilöstön monipuolinen kouluttautuminen on tärkeää, jotta palvelut pystytään tuottamaan laadukkaasti.

Viranhaltijan on tunnettava omalla vastuulla olevan toimialan lainsäädäntö ja osattava soveltaa sitä virkavastuulla. Viranomaisen palveluksessa olevien viranhaltijoiden on tunnettava mm. valtiosääntöä, salassapitoa ja asiakirjajulkisuutta, hallintomenettelyä, henkilötietojen suojaa, kunnan päätöksentekoa sekä virkamiesoikeutta koskeva oikeudellinen sääntely ja sovellettava kaikessa toiminnassaan hallinnon oikeusperiaatteita. Hyvä hallinnollinen osaaminen on edellytys myös hallinnollisten pakkokeinojen käyttämiselle.

Täydennyskoulutus pyritään suuntaamaan työn ja valvonnan kannalta keskeisiin aiheisiin. Pitkät etäisyydet ja niukat koulutusmäärärahat rajoittavat valtakunnallisiin koulutustilaisuuksiin osallistumista. Koulutuksia pyritään kuitenkin järjestämään 8 päivää / henkilö / vuosi. Näistä osa on etäyhteyksillä tapahtuvaa ja osa valtakunnallisia tai alueellisia koulutuksia eri paikkakunnilla (alueen kollegojen verkostoituminen on tärkeää pienissä yksiköissä). Koulutukseksi katsotaan myös mm. työnohjauspäiviin osallistuminen, malliasiakirjoihin perehtyminen tai muu suunnitelmallinen pätevyyden ylläpito.

Inarin kunnan henkilöstölle laaditaan vuosittain koulutussuunnitelma, jota pyritään noudattamaan.

Uusien viranhaltijoiden perehdytys- ja koulutustarpeet kartoitetaan virkasuhteen alussa.

2.4 Tietojärjestelmät

Ympäristöterveydenhuollon keskitetty toiminnanohjaus ja tiedonhallintajärjestelmä – VATI

VATIn avulla on hyödynnetty aiempien järjestelmien tietovarastoja (kohde- ja valvontatietoja) sekä ominaisuuksia kuten esim. analyysitiedonsiirtopalvelua. VATIn reaaliaikainen käyttöliittymä hyödyntää valvonnan riskiperusteisuuden vaatimusta sekä toimii päivittäisen valvontatyön työkaluna. Tietojärjestelmän tavoitteena on huomioida käyttäjien tarpeet valvonnan suunnittelussa ja päivittäisessä valvontatyössä. Järjestelmä toimii myös toiminnanohjaus-, valvontatoimi-, laskutus- ja raportointiratkaisuna viranomaisille.

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmä – VYHA

VYHA:n avulla hallinnoidaan ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietoja. Järjestelmää käytetään valvontaa ja valvontayksikköä koskevien tietojen keräämiseen. Näitä ovat mm. henkilöresurssit, valvontasuunnitelma ja sen toteuman sanallinen arviointi. VYHA-järjestelmää kehitetään kattamaan myös arviointi- ja ohjauskäyntien dokumentointia ja raportointia. Kuntien on pidettävä tiedot ajan tasalla ja edistettävä omaa raportointiaan, jotta kunnissa voidaan osoittaa oman toiminnan vaikuttavuutta, riskiperusteisuutta ja tuloksellisuutta.

VYHA siirtyy VATIin vuoden 2025 aikana. Käyttöönotto v. 2026.

2.5 Viestintä

Ympäristöterveydenhuollon viestinnän tarkoituksena on kertoa etukäteen valvonnan painopisteistä ja tavoitteista, lisätä toiminnan läpinäkyvyyttä julkaisemalla valvonnan tuloksia ja lisätä ympäristöterveydenhuollon tunnettavuutta. Aktiivisella tiedottamisella erityistilanteissa varmistetaan turvallisuuden ja terveyden kannalta tärkeän tiedon jakaminen.

Viestinnän osa-alueita ovat asiakaspalvelu, kohderyhmien opastus ja kouluttaminen sekä tiedottaminen eri keinoin eri tilanteissa. Viestinnän kohderyhmiä ovat kuntalaiset, elinkeinonharjoittajat, toiset viranomaiset ja muut asiakkaat.

Kunnan www-sivuilla on lisätty yleistietoa ympäristöterveydenhuollon toiminnasta. Sivulla on myös toimijoille ja kuntalaisille suunnattua ohjeistusta ja lomakkeita. Sivuja päivitetään säännöllisesti. Ympäristöterveydenhuollon asioista tiedotetaan tarvittaessa myös Inarin kunnan fb-sivulla ja eläinlääkintähuollon asioista kunnaneläinlääkäreiden omalla fb-sivulla.

Viestinnässä noudatetaan Inarin kunnan viestintäohjetta (tulossa päivitys). Inarin kunta on nelikielinen kunta. Ilmoitukset ja kuulutukset julkaistaan kielilain mukaan neljällä eri kielellä. Lähtökohtana on, että kaikki kuntalaisille tarkoitettu perusinformaatio kunnan palveluista annetaan suomen kielellä ja tarvittaessa saamen kielellä. Kaikessa viestinnässä käytetään selkeää, ja ymmärrettävää kieltä. Terveysvalvonta ottaa huomioon omassa toiminnassaan Utsjoen kunnan erityisaseman saamen kielen osalta.

2.5.1 Viestintä häiriötilanteissa

Laajemmissa häiriötilanteissa noudatetaan kunnan viestintäsuunnitelman poikkeusolojen viestintäohjeita. Yksikön omaan toimialaan liittyvissä häiriötilanteissa toimitaan ja viestitään varautumissuunnitelman ohjeistuksen mukaan. Ympäristöterveydenhuollon häiriötilanneviestinnän julkaisuja ao. listassa:

Julkaisija

Kuntaliitto

Julkaisu

Opas kunnan viestintään kriisi- ja erityistilanteissa

<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2020/2048-opas-kunnan-viestintaan-kriisi-ja-erityistilanteissa>

Valtioneuvoston kanslia

Valtionhallinnon tehostetun viestinnän ohje: Viestintä normaalioloissa ja häiriötilanteissa (2019)

<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/161972>

Huoltovarmuuskeskus

Vesihuoltolaitoksen häiriötilanne- ja kriisiviestintäohje (2019)

<https://www.huoltovarmuuskeskus.fi/a/vesihuoltolaitoksille-taysin-uudistettu-opas-tueksi-hairiotilanneviestinnan-suunnitteluun>

Pelastusopisto

Kunnan kriisiviestinnän suunnittelu (2017)

http://info.smedu.fi/kirjasto/Sarja_D/D4_2017.pdf

2.6 Valvonnan maksullisuus

Kunnan valvontaviranomaisen on perittävä toimijalta hyväksymänsä taksan mukainen maksu valvontasuunnitelmaan sisältyvistä tarkastuksista, näytteenotosta ja näytteen tutkimuksesta.

Ympäristöterveydenhuollon maksutaksa päivitetään säännöllisesti (taksapäivitys on hyväksytty teknisessä lautakunnassa 18.2.2026 § xx, voimaan 19.2.2025). Voimassa oleva maksutaksa on nähtävillä Inarin kunnan www-sivulla. Valvontamaksut määritellään siten, että ne kattavat suunnitelmallisesta valvonnasta aiheutuneet kustannukset (myös matkakulut).

Eri lakien mukaiset maksut on esitetty taksassa ja toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa.

2.7 Laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu

Viranomaisnäytteet ja toiminnanharjoittajien maksamat näytteet toimitetaan tutkittavaksi Ruokaviraston hyväksymiin laboratorioihin, joita ovat mm. Eurofins Ahma Oy:n laboratorio Rovaniemellä, ScanLab Oy Oulussa sekä Työterveyslaitoksen ja THL:n laboratoriot.

Lihantarkastukseen liittyvät näytteet toimitetaan Ruokaviraston Oulun aluelaboratorioon. Erityismäärittelyjä varten käytetään tarvittaessa myös muita ympäristövalvonnan laboratorioita, joilla on akkreditointi tai Ruokaviraston hyväksyntä kyseisten määrittelysten suorittamiselle.

Matkahuollon rahtipalvelun muutos syksyllä 2023 on vaikeuttanut näytteiden lähettämistä. Inari-Utsjoen alueelta on haastavaa ja osin jopa mahdotonta lähettää näytteitä siten, että ne ehtisivät ajoissa laboratorioon.

3 Valvonnan toimialat

3.1 Yleistä

Tämän suunnitelman mukainen valvonta perustuu kansanterveystlain 1 §:ssä mainittujen ympäristöterveydenhuollon lakien mukaan kunnille säädettyyn valvontaan. Lainsäädäntö on esitetty tarkkaan toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa.

Toimialakohtainen valvonta ja valvonnan painopisteet esitellään toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa.

3.1.1 Riskinarviointi

Valvontakohteiden valvonnan tarve määräytyy kohdekohtaisen riskinarvioinnin perusteella. Toimialakohtaisissa ohjelmissa on annettu ohjeet valvontakohteiden riskinarviointiin. Riskinarviointi ja luokitus ovat jokaisella toimialalla erilaisia. Elintarvikelain kohteiden osalta on tehty Ruokaviraston ohjeen mukainen kohdekohtainen riskinarviointi, jota täydennetään kohteiden tarkastusten yhteydessä.

Kohdekohtainen tarkastustiheys riippuu kohteen tosiasiallisista riskeistä. Esimerkiksi hyvin toimiva omavalvonta pienentää riskejä ja siten vähentää suunnitelmallisten tarkastusten tiheyttä.

3.1.2 Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika

Valvontasuunnitelma-asetuksen mukaan kunnan suunnitelman tulee sisältää tarkastuksen sisällön määrittely sekä tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika. Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä ja tarkastuskertomuksessa tulee esittää, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty.

Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus ja tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Taulukko 3 Tarkastuksen yleinen sisältö eri toimialoilla

	Tarkastuksen yleinen sisältö
Elintarvikevalvonta	Minkä tahansa näkökohdan tutkiminen sen toteamiseksi, onko kyseinen näkökohta vaatimusten mukainen. Tarkastettavat kohdat on jaettu asiakokonaisuuksiin. Oiva -tarkastuksella tarkastetaan joka kerta tilojen ja laitteiden päivittäistä puhtaanapitoa, henkilökunnan työtapoja, työvaatteita ja käsihygieniää, kylmien ja kuumien tuotteiden oikeaa säilytystä, ruoan jäähtymistä sekä allergeenihallintaa. Muita kohtia tarkastetaan valvojan harkinnan mukaan. Jälkitarkastukset voidaan tehdä suppeampina.
Terveysturvallisuuden valvonta	Tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö tarkastuskohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Mikäli tarkastuksessa todetaan puutteita toiminnassa tai olosuhteissa, antaa terveysturvallisuusviranomaisen haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarpeelliset ohjeet, toimenpidekehotukset tai -määräykset. Tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten. Vesilaitosten (asetus 401/2001 ja 461/2000) valvontasuunnitelman mukaisella tarkastuksella tarkoitetaan kokonaisuuden tarkastamista, johon voi sisältyä useiden vedenottamoiden tarkastuskäyntejä sekä esim. asiakirjatarkastuksia kuten näytetulosten läpikäyntiä.
Tupakkalain valvonta	Vähittäismyynnin tarkastuksen tavoitteena on selvittää, onko tupakkatuotteiden, nikotiininesteiden ja savuttomien nikotiinituotteiden myynti tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaista. Tarvittaessa annetaan ohjeita, toimenpidekehotuksia ja määräyksiä, jotta lain edellytykset toteutuvat. Tupakointikieltojen ja tupakointitilojen tarkastukseen liittyy tavallisesti aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.
Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta	Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus.
Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta	Valtakunnallisen eläinten terveydenhuolto-ohjelman mukaiset eläinlääkärin säännölliset käynnit ja toimenpiteet hyötyeläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitämiseksi ja edistämiseksi

3.1.3 Valvontakohteiden / valvontakohdetyypien tarkastustiheydet

Tarkastustiheydet määräytyvät riskinarvioinnin perusteella. Tarkastustiheydet on pääsääntöisesti määritetty kohdetyypikohtaisesti.

Yksittäisen valvontakohteen tarkastustiheyden määrittelyssä otetaan huomioon mm.

- 1) toiminnan laajuus
- 2) omavalvonnan tai muun omaehtoisen valvonnan taso
- 3) henkilökunnan asiantuntemus
- 4) aikaisempi valvonta
- 5) tilat ja olosuhteet sekä varustuksen kunto

Toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa on annettu ohjeelliset tarkastustiheydet ja tarkastuksiin käytettävät ajat. Tarkastustiheydet on määritetty kohdetyypikohtaisen riskiluokituksen perusteella kunkin toiminta-alan valvontasuunnitelmaan.

Viranomaiselle ilmoitetut uudet kohteet tulevat heti ilmoituksen käsittelyn jälkeen suunnitelmallisen valvonnan piiriin, jolloin myös kohteeseen tehtävää ensimmäistä tarkastusta voidaan suunnitelmallisena tarkastuksena, josta peritään maksu.

3.2 Toimialakohtaiset valvontasuunnitelmat

Erilliset valvonta-/tarkastussuunnitelmat toimintakaudelle 2025-28 (elintarvikevalvonta, terveydensuojelun valvonta, tupakkalain valvonta sis. nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta sekä EHO 2025) ovat tämän suunnitelman liitteinä 1-4. Vuosittain päivitetään vähintään seuraavan vuoden tarkastussuunnitelma.

Toimialakohtaisissa valvontasuunnitelmissa on huomioitu vuosittaisten valtakunnallisten tai alueellisten valvontaprojektien toteuttaminen.

4 Erityistilanteisiin varautuminen

Ympäristöterveydenhuollon lainsäädännössä (EL 24 §, EL 27 §, EtL 67–70 §, TsL 8 §) veloitetaan viranomaisia laatimaan suunnitelma varautumisesta häiriötilanteisiin. Lisäksi keskusviranomaiset ovat laatineet ohjeita ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteita varten.

STM:n Ympäristöterveyden erityistilanteet -opas on tarkoitettu ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteisiin varautumisen ja viestinnän ohjeeksi. Opas täydentää ympäristöterveydenhuollon häiriötilannesuunnitelmaa, jonka tulee sisältää pääasialliset toimintaohjeet erityyppisissä häiriötilanteissa toimimiseen. Häiriötilanteisiin varautumiseen liittyviä ajantasaisia ohjeita löytyy eri viranomaisten verkkosivuilta.

Inarin kunnan ympäristöterveydenhuollon valmiussuunnitelmaan on tehty päivityksiä vuosittain. Laajempi varautumissuunnitelman kokonaispäivitys on tehty v. 2025 aikana. Valmiussuunnitelman yleinen osa on hyväksytty teknisessä lautakunnassa 18.2.2026 § ja se liitetään osaksi kunnan

valmiussuunnitelmaa. Yksilöidympi varautumissuunnitelma 2025 tallennetaan yksikön verkkokansioon ja tulostetaan tietyiltä osiltaan (vastuujaot, yhteystiedot, toimintakortit).

Inarin kunnan ja Utsjoen kunnan epidemiaselvitystyöryhmä on nimetty ympäristöjaostossa vuoden 2024 ensimmäisessä kokouksessa. Tavoitteena on, että työryhmä kokoontuisi vähintään kerran vuodessa joko yta-kohtaisesti tai yhteispalaverina Lapin muiden yt-alueiden kanssa.

5 Kunnan valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Ympäristöjaosto arvioi valvontaohjelman toteutumista vuosittain helmikuun loppuun mennessä. Arvioinnissa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

Arviointikohde	Tarkastelu ja selvitys
Suunnitellun toiminnan ja valvonnan tehokkuus ja kattavuus	• valtakunnallisten ja omien tavoitteiden toteutuminen • valvonnan tulokset ja seurattavien mittareiden tulokset • kaikkien toimialojen valvonnan kattavuus
Tarkastusten ja näytteiden määrä (suhteessa valvontasuunnitelmaan ja valvontatarpeeseen)	• toteutuneiden tarkastusten lukumäärä • näytteenoton toteuttaminen • valvontahankkeiden ja -projektien toteuttaminen ja niihin osallistuminen • trendiseuranta esim. viiden vuoden aikajänteellä
Toiminnan laadullinen arviointi ja valvonnan vaikuttavuus	• ympäristöterveydenhuollon valvonnan tavoitteiden saavuttaminen ○ ympäristöterveydenhuollon yhteiset tavoitteet ○ toimialakohtaiset tavoitteet ○ valvontayksikön omat tavoitteet • valvonnan vaikuttavuuden arviointi
Valvonnasta saadut tulot ja niiden kohdentuminen	• valvonnasta kertyvät maksutulot toimialoittain • valvonnasta saatujen tulojen kohdentuminen, tieto siitä onko valvonnasta saadut tulot kohdennettu ympäristöterveydenhuollon valvonnan kehittämiseen
Voimavarat	• voimavarojen määrä suhteessa lainsäädännön vaatimukseen, valvontatarpeeseen ja suunniteltuun toimintaan • selvitys, paljonko voimavaroja on käytetty suunnitelmalliseen valvontaan ja kuinka paljon muihin tehtäviin • valvonnan tehokkuuden toteutuminen
Auditoinnit, AJO-käynnit ja muu saatu palaute	• eri palautteista saadut hyvät käytännöt sekä kehitettävät ja korjattavat asiat
Toiminnan kehittämistarpeet	• toiminnan kehittämistarpeiden analysointi • toiminnan kehittämisen toimenpiteet, joilla tilannetta parannetaan seuraavalla toimintavuodella

Valvontasuunnitelmien toteutumisen raportointi tehdään VATI- ja VYHA-järjestelmien avulla sekä omiin tilastoihin pohjautuen. Ympäristöjaostossa käsitelty valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi toimitetaan VYHAN kautta aluehallintovirastolle

LIITTEET

- Liite 1: Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma 2026
 - Liite 2: Terveystensuojeluvalvonnan tarkastussuunnitelma 2026
 - Liite 3: Tupakkalain valvontasuunnitelma vuosille 2026-2028, tarkastussuunnitelma 2026
 - Liite 4: Eläinlääkintähuollon valvontaohjelma (EHO) vuosille 2026-28
-